

Розв'язком цього диференційного рівняння буде загальне рішення:

$$P = a \cdot e^{k \cdot \overline{FK}}, \quad (18)$$

де a – константа;

k – коефіцієнт пропорційності між ймовірністю та середнім значенням інтегрального показника фінансового стану – \overline{FK} .

Розв'яжемо рівняння (18) відносно параметрів k і a . Ос-

кільки $k = \frac{P}{\overline{FK}} = \frac{0.6}{44.21} = 0.014$, то $P = a \cdot e^{0.014 \cdot \overline{FK}}$, звідки

$a = 0.33$.

Таким чином рівняння визначення ймовірності, яке свідчить про задовільний фінансовий стан у перспективі записується:

$$P = 0.33 \cdot e^{0.014 \cdot \overline{FK}}$$

Так, якщо інтегральна оцінка фінансового стану у наступному місяці зростає на 10%, тобто $\overline{FK} = 54.21\%$, то ймовірність настання задовільного фінансового стану буде складати: $P = 0.33 \cdot e^{0.014 \cdot 54.21} = 0.71$.

Висновки

У даній статті запропоновано методи кількісної оцінки рівня фінансово-банківської кризи України за шість років

(2004–2009) на основі системи валютно-банківських показників та бюджетного показника – державного боргу.

Оцінку можливих кризових явищ фінансово-банківської системи України пропонується виконати на основі дискримінантного аналізу економетрики. Дискримінантний аналіз дозволяє на основі інформації виокремити ті періоди часу функціонування фінансово-банківської системи, коли вона є порівняно стабільною та виділити період її фінансової кризи, а розрахований інтегральний показник дозволить оцінити ступінь глибини фінансової кризи.

Література

1. Макаренко І.П., Петраков Я.В. Усунення негативних наслідків світової економічної кризи на процес фінансування інновацій в Україні та світі // Удосконалення механізмів стимулювання молодих вчених та суб'єктів господарювання до впровадження результатів наукових досліджень і науково-технічних розробок (Київ, 31 березня 2010 року). – К.: МОН України, 2010. – 212 с. – С. 56–58.
2. Вільям Г. Грін. Економетричний аналіз / Вільям Г. Грін. – К., Вид-во «Основи». – 2005. – С. 892–910.
3. Мазуренко В.І. Світові фінансові кризи та національна економічна безпека: теорія і методологія / В.І. Мазуренко [монографія]. – К. – КНУ. – С. 124–138.
4. Наконечний С.І. Економетрія / С.І. Наконечний, Т.О. Терещенко, Т.П. Романюк. – Підручник. – К. – КНЕУ. – 2006. – С. 95–127.

О.Е. ДАНИЛЕВСЬКА–ЖУГУНІСОВА,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Стан та розвиток ринку молока і молокопродуктів в Україні

Метою статті автор визначає дослідження ситуації на молочному ринку країни та розробку пропозицій щодо покращення ситуації на ринку молока та молокопродуктів України.

Целью статьи автор определяет исследование ситуации на молочном рынке страны и разработку предложений по улучшению ситуации на рынке молока и молокопродуктов Украины.

The purpose of this article the author defines the research situation in the country's milk market and developing proposals for improvements in market milk and dairy products in Ukraine.

Постановка проблеми. Серед основних шляхів виходу України з економічної кризи є інтенсивний розвиток регіональних аграрних ринків. Складовою частиною аграрного ринку виступає ринок молока і молокопродуктів. За науково обґрунтованими нормами харчування молочні продукти повинні складати третину харчового раціону людини. Тому погіршення

стану ринку молока і молочних продуктів негативно впливає на харчування населення, а отже і на здоров'я нації.

Американський вчений К. Еклз писав: «Молоко може замінити будь-який продукт, але немає такого продукту, який би замінив молоко» [1]. Тому актуальність виробництва молока і молочних продуктів не зменшиться за будь-яких умов. Хоча зміна цих умов об'єктивно може гальмувати чи, навпаки, сприяти розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК. Вступ України до СОТ означає кардинальні зміни умов функціонування молокопродуктового підкомплексу її АПК, причому вплив цих змін має неоднозначний характер, оскільки, з одного боку, умови СОТ розширюють внутрішній і зовнішній ринок продукції та технологій, з іншого – загострюють конкурентну боротьбу між учасниками ринку молока і молокопродукції. Одним із наслідків цього є поглиблення сегментації вітчизняного молокопродуктового ринку. Проблема полягає у необхідності врахування цієї сегментації вітчизняними виробниками молока і молокопродукції у формуванні своєї концепції стратегії підвищення рівня кон-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

курентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Важливим завданням економіки на сучасному етапі в молокопродуктовому комплексі є задоволення потреб населення в молочці і молочних продуктах, підвищення ефективності молочної промисловості. Виконати це завдання можливо тільки при формуванні та функціонуванні ефективного ринку продовольства, складовою якого є ринок молока і молокопродуктів.

Ринок молока та молочних продуктів являється однією з найважливіших складових аграрно-продовольчого ринку нашої держави. Без його вдалого функціонування і успішного розвитку економіка країни не буде стабільною, а продовольча безпека і рівень життя населення залишатимуться незадовільними. Ця проблема завжди була і буде актуальною, і завжди говорити про те, яким цінним біологічним продуктом являється молоко і яку важливу роль у раціоні людини відіграють масло, кефір, сир, сметана та інші молочні продукти.

Розв'язанням проблем молочного ринку і дослідженням особливостей його функціонування займалися багато вчених. Т.Л. Мостенська досліджувала сучасний економічний механізм молокопродуктового підкомплексу країни та перспективи його розвитку [2, с. 47]. В.С. Уланчук і Р.П. Мудрак аналізували основні шляхи підвищення виробництва молока як основного чинника підвищення споживання молокопродуктів [3, с. 15]. М.М. Ільчук вивчав сучасний стан молокопродуктового ринку та основні проблеми забезпечення молокопродуктами на прикладі вершкового масла [4, с. 83]. Б. Пасхавер показав залежність споживання основних продуктів харчування, в тому числі і молочних, від середньодушових продовольчих витрат населення та взаємозв'язок доходів з проблемою бідності в Україні [5, с. 76].

Метою статті є дослідження ситуації на молочному ринку країни та розробка пропозицій щодо покращення ситуації на ринку молока та молокопродуктів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Аграрні ринки мають виражену специфіку, пов'язану, передусім, з особливостями сільськогосподарського виробництва, його сезонністю та сильною залежністю від дії природних чинників, а також з характером продукції, попит на яку є слабо еластичним, оскільки визначається першочерговими життєвими потребами людей. Ці ж особливості суттєво впливають і на формування ресурсної бази сфери перероблення сільськогосподарської продукції, тобто на розвиток продовольчих ринків. Стосовно вітчизняного ринку молока і молочних продуктів, то на його функціонування так само впливає сезонний характер виробництва молока (із відносним скороченням поставок у зимовий період та відповідними коливаннями закупівельних і ринкових цін), хоча ця особливість ринку, як свідчить досвід розвинених країн, може бути технологічно подолана.

В Україні розроблено Програму розвитку молочного сектора до 2015 року, якою окреслено вельми оптимістичні перспективи функціонування вітчизняної молочної галузі [6].

Так, поголів'я корів має зрости до 4,4 млн., а виробництво молока – досягти 20 млн. т (тобто збільшитися відповідно на 42 і 63% порівняно з поточним періодом). Водночас фахівці відмічають, що зазначена програма не має належного фінансування, конкретних виконавців і термінів втілення, а отже, практична реалізація її настанов поки що виглядає примарною [7].

Аналіз ситуації на ринку молока і молокопродукції свідчить, що імпорт молока і молокопродуктів за 2008 рік становив 238,9 тис. т у перерахунку на молоко, експорт – 1165,9 тис. т. Це дало змогу забезпечити споживання молока і молокопродуктів на одну особу на рівні 208,5 кг на рік, що на 7,2% менше, ніж у 2007 році.

У 2009 році відбулося зменшення виробництва молока до 11500 тис. т, що з урахуванням можливих обсягів імпорту у межах 700 тис. т дало змогу збільшити споживання цієї продукції на одну особу до 224,4 кг (раціональна норма – 380 кг). Експорт у 2009 році становив в межах 700 тис. т, тобто менше, ніж у попередньому році, на 40%.

За даними Держкомстату України, станом на 1 травня 2009 року у порівнянні з аналогічною датою 2008 року в усіх категоріях господарств поголів'я корів зменшилося на 6,8% і становило 2883,4 тис. голів, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – на 6,4% (625,9 тис. гол.), у господарствах населення – на 6,9% (2257,5 тис. гол.).

За січень–квітень 2009 року середній надій молока на одну корову в сільськогосподарських підприємствах склав 1179 кг, що на 15,2% більше, ніж за аналогічний період 2008 року.

За рахунок зменшення чисельності поголів'я корів обсяги виробництва молока в усіх категоріях господарств у січні–квітні 2009 року в порівнянні з січнем–квітнем 2008 року зменшилися на 0,2% і становили 3074,5 тис. т, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – 674,3 тис. т (зростання на 7%), у господарствах населення – 2400,2 тис. т (зменшення на 2,1%). У господарствах населення зосереджено близько 80% загального обсягу виробництва молока.

У січні–березні 2009 року на переробні підприємства надійшло 884,7 тис. т молока, що на 20,9% менше, ніж за аналогічний період 2008 року. Середня ціна закупівлі знизилася порівняно із січнем–березнем 2008 року на 14,2% і становила 1675,7 грн./т, проте це пов'язано не із ситуацією на ринку, а зі зміною порядку виплати ПДВ сільгосптоваровиробникам.

За 2008 рік на переробні підприємства надійшло 5396,7 тис. т молока, що на 10,5% менше показника 2007 року. При цьому середня ціна закупівлі молока переробними підприємствами підвищилася порівняно 2007 роком на 9,3% і становила без врахування ПДВ 1631,9 грн./т (2107,4 грн./т – від сільгоспідприємств, 1386,4 грн./т – від господарств населення).

У січні–квітні 2009 року промислове виробництво молочних продуктів скоротилося на 15,5%. Зокрема зменшилося

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Надходження молока на переробні підприємства за I квартал 2009 року*, тис. т

	I квартал 2008 року	I квартал 2009 року	2009 до 2008, у %	Середня ціна закупівлі, грн. за тону (без ПДВ)	
				2007 рік	2008 рік
Молоко та молочні продукти	1119,0	884,7	79,1	1951,9	1675,7
у тому числі:					
сільськогосподарські підприємства	357,3	391,1	109,5	2312,5	1921,8
господарства населення	676,7	437,3	64,6	1749,4	1420,5
інші господарські структури	85,0	56,3	66,3	2049,1	1948,2

* За даними Держкомстату України.

виробництво вершкового масла – на 22,2%, сирів кисло-молочних та неферментованих – на 10,8%, сирів жирних – на 7,1%.

За даними Держкомстату, в 2008 році найбільшу частку в експорті молока і молочних продуктів займали сири всіх видів, яких було вивезено близько 77,4 тис. т (на 25% більше, ніж за 2007 рік) та молоко і вершки згущені – вивезено близько 80,3 тис. т (на 9,6% більше), також майже в 1,6 раза збільшилися обсяги експорту масла вершкового. Основними імпортерами української молочної продукції є країни СНД.

У січні–квітні 2009 року було експортовано молока і молочних продуктів близько 255 тис. т у перерахунку на молоко, що приблизно на 34% менше, ніж у січні–квітні 2008 року. За цей же період в Україну було ввезено близько 215 тис. т молокопродуктів у перерахунку на молоко. Зокрема, було ввезено близько 8,1 тис. т вершкового масла та близько 2,7 тис. т сирів (табл. 2).

Специфіку даного ринку в усьому світі визначають також масовість споживання і соціальна значимість продукту і, високий (навіть порівняно з іншими продовольчими ринками) ступінь державного регулювання, що здійснюється через виробничі і тарифні квоти, імпорتنі мита, санітарні і фітосанітарні заходи, дотації і субсидії виробникам й експортерам тощо. Перелік й обсяги застосування різними країнами тих чи інших заходів встановлюються з огляду на національні умови та глобальний контекст.

Упродовж останніх років на ринку спостерігається зростання закупівельних цін, що пов'язано із зменшенням пропозиції сировини на ринку.

Диспропорції в структурі виробництва молочної сировини супроводжуються порушенням цінової кон'юнктури. Цінову кон'юнктуру на ринку молока характеризують чотири види регіональних цін: заготівельні, оптово-відпускні, роздрібні та ринкові. Характерним є те, що в останні роки помітною стала тенденція зміни рівнів усіх видів цін, спостерігаються їх се-

зонні коливання та велика різниця між видами цін. Зокрема, рівень закупівельних цін відповідного ґатунку молока дуже низький порівняно з цінами торговельної мережі. Можна спостерігати значну варіацію в показниках самих видів цін. Диференціація цін має об'єктивні причини. Ринкові ціни можна розглядати як критерії регіональних співвідношень, оскільки вони формуються під впливом попиту та пропозиції.

Роздрібні ціни неадекватно перевищують закупівельні, значні відхилення між якими свідчать про недосконалість відносин між виробниками та кінцевим споживачем, що може призвести до збитковості постачальника. Питання ціноутворення сільськогосподарських товаровиробників молока ще далекі від досконалості, а в останні роки значно ускладнилися. Тому серед суб'єктів на ринку продовольчої продукції з метою подолання кризової ситуації не останню роль відіграє держава з розробленою програмою підтримки, яка певним чином спрямована на регулювання й установаження таких цін, які б були доступними для споживачів, забезпечували справедливий дохід виробникам, переробникам, торговцям. Згідно із законом попиту та пропозиції зростання цін на молочну сировину призводить до зменшення обсягів її реалізації. Це породжує нову проблему на молочному ринку країни – значне занепокоєння викликає зниження рівня товарності виробництва молока зі зменшенням платоспроможного попиту споживачів. Підвищення цін на молокопродукти та низький рівень купівельної спроможності населення призвели до поступового скорочення споживання молока і молочних продуктів.

Основні цінові тенденції на внутрішньому ринку молока у січні–квітні 2009 року виглядали таким чином: індекс закупівельних цін на становив 92,7%; індекс цін виробників молокопродуктів і морозива – 105,9% (у квітні – 100,2%); індекс споживчих цін на молоко – 100% (у квітні – 98,2%), на сири тверді – 105,7% (101,3%), на масло вершкове – 117,6% (100,7%).

Таблиця 2. Обсяги експорту та імпорту молочної продукції за січень–квітень 2009 року*, тис. т у перерахунку на молоко

Продукція	Експорт		Імпорт	
	обсяг		обсяг	
	тонн	у % до січня 2008 року	тис. тонн	у % до січня 2008 року
Сири всіх видів	20609	80,7	2680	60,3
Молоко та вершки, згущені	8882	36,8	3546	у 111 разів більше
Маслянка, вершки, йогурт та кефіри	519	119,9	2658	24,4
Масло вершкове та інші жири	269	12,1	8087	у 103 рази більше

* За даними Держкомстату України.

Організація діяльності молокопродуктового підкомплексу повинна бути спрямована на розвиток підприємницької ініціативи, що передбачає розробку конкурентоспроможних ідей, їх оперативну реалізацію. В основу виробничої та ринкової стратегії підприємства має бути покладена концепція життєвого циклу продукту, яка визначає момент його введення на ринок, пік виробництва і продажу, а також необхідність заміни існуючого продукту новим.

Висновки

Обмеження пропозиції на ринку молочної продукції зумовлено трьома чинниками: попитом на товар, обмеженістю ресурсів та бажанням виробника виробляти той чи інший обсяг продукції залежно від власної стратегії.

Українська молочна промисловість має всі потенційні можливості для забезпечення потреб внутрішнього ринку. Зростання обсягів експорту в натуральному виразі при існуючому фактичному рівні споживання свідчить про залежність попиту, а відтак і пропозиції від платоспроможності населення.

Відповідно до результатів аналізу ринку молока і молочних продуктів та умов функціонування переробних підприємств, є підстави наголошувати на доцільності розробки комплексу науково обґрунтованих економічних та організаційних заходів щодо підвищення конкурентоспроможності та розвитку підприємств молокопереробного підкомплексу, зокрема для прискорення нарощування виробничого потенціалу молочного скотарства необхідно забезпечити:

- встановлення державних дотацій за приріст поголів'я корів, у тому числі й для особистих селянських господарств;
- поглиблення спеціалізації в скотарстві, пристосованому до умов, що склались в окремих природно-економічних зонах, прискорення розвитку молочної худоби, насамперед поблизу великих міст, промислових центрів, курортів та інших густонаселених територій;
- недопущення використання худоби як застави при отриманні сільськогосподарськими підприємствами кредитів у банках;

– істотне розширення виробництва молока у фермерських господарствах з урахуванням земельної площі, що знаходиться у їх власності чи оренді;

– фінансова підтримка виробників молочної сировини при придбанні машин і обладнання для молочних ферм за рахунок здешевлення коротко- та довгострокових кредитів, удосконалення фінансового лізингу й економічних відносин між постачальниками матеріально-технічних ресурсів і споживачами;

– забезпечення взаємовигідних інтеграційних зв'язків «виробництво – переробка – збут» на основі комплексної державної програми розвитку молочної галузі;

– з метою убезпечення виробництва молока та молокопродуктів необхідно прискорити процес впровадження на молокопереробних підприємствах систем менеджменту, що побудовані у відповідності із міжнародними стандартами, зокрема: ISO 9000 (система управління якістю); ISO 14000 (екологічний менеджмент); ISO 22000 (НАССР) та застосування геронтологічного підходу у виробництві, що забезпечують довіру споживачів і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Література

1. <http://www.ukragroportal.com/propoz/index>
2. Мостенська Т.Л. Стан і проблеми розвитку ринку молочних продуктів в Україні // Економіка АПК. – 2004. – №3. – С. 46–50.
3. Уланчук В.С., Мудрак Р.П. Шляхи підвищення ефективності виробництва молока // Економіка АПК. – 1998. – № 11. – С. 13–16.
4. Ільчук М.М. Проблеми забезпечення зростання рівня споживання масла вершкового населенням України // Економіка АПК. – 2003. – №2. – С. 80–88.
5. Пасхавер Б. Рентабельність агросфери: проблеми стабільності // Економіка України. – 2004. – №2. – С. 73–82.
6. Галузева програма розвитку молочного скотарства України до 2015 року. – <http://www.uaan.gov.ua/prog07.doc>
7. Квітка Г. Черговий удар по молочної галузі // Голос України. – 2008. – 9 квітня.

О.Л. БІЛИЙ,
к.е.н., доцент, Запорізький національний університет,
О.Г. ЧЕРЕП,

к.е.н., ст. викладач, Нікопольський інститут Запорізький національний університет

Методи ціноутворення на банківські послуги

Визначено місце ціни в механізмі управління банківською діяльністю серед інструментів реалізації банківських послуг, закономірності формування ціни і попиту на новий банківський продукт. Досліджено методи формування ціни на банківські послуги. Визначено зв'язок

між ціною депозитів і витратами банку на обслуговування даних депозитів і на цій основі запропоновано методу розрахунку ціни послуг за депозитами.

Определено место цены в механизме управления банковской деятельностью среди инструментов реализации